Nr. 25

MINISTERSTWO SPRAW ZAGRANICZNYCH

DEPARTAMENT POLITYCZNO-EKONOMICZNY

WYDZIAŁ PRASOWY

Warszawa dn. 2 grudnia 1927 r.

Przegląd Prasy Z.S.R.R. i emigracji rosyjskiej

TREŚĆ:

PRZEGLĄD PRASY ZSRR I EMIGRACJI ROSYJSKIEJ

Nr. 26 Warszawa dn. 2 grudnia 1937 r.

---

1. POLITYKA ZAGRANICZNA ZSRR I STOSUNEK DO ZAGADNIEŃ MIĘDZYNARODOWYCH.

POLSKA, LITWA, Z.S.R.R.

IZWIESTJA z 29/XI. zamieszczają notę rządu polskiego w sprawie stosunków polsko-litewskich i dołączają do niej następujący komentarz: Nota rządu polskiego zasługuje na specjalną analizę; jednocześnie z opublikowaniem tej noty w dalszym ciągu nadchodzą wiadomości, wzbudzające obawy w związku z obecnem stadjum konfliktu polsko-litewskiego. Tem więcej niezbędnem jest traktowanie ze specjalną uwagą i ostrożnością odpowiedzi rządu polskiego.

PRAWDA z 29/XI. W art.wst.w odpowiedzi na notę rządu polskiego pisze, że należy powitać z zadowoleniem oświadczenie rządu polskiego iż nie zamierza on nic uczynić przeciwko niezależności państwa litewskiego oraz że dąży do nawiązania z Litwą dobrych stosunków sąsiedzkich. Jednakże nota ta będzie mogła uspokoić naprężoną atmosferę tylko wówczas, gdy rząd polski zmieni swą taktykę wobec Litwy. Dopóki rząd polski będzie kontynuował próby organizowania zbrojnej interwencji do spraw wewnętrznych Litwy, przy pośrednictwie różnych Pleczkajtisów, dopóty w powietrzu wisieć będzie powtórzenie operacji Zeligowskiego, a Polska Agencja Telegraficzna będzie się zajmować szerzeniem prowokacyjnych pogłosek o przewrocie na Litwie, - dopóty rząd polski nie wniesie tego uspokojenia, które - jak widać - stawia sobie za zadanie.

Autor zapytuje, jak sobie rząd polski wyobraża rozwiązanie konfliktu polsko-litewskiego? i dalej stwierdza, że z zakończenia noty rządu polskiego wynika, iż liczy on, że do presji, jaką wywiera Polska na Litwę przyłączą się inne państwa w celu złamania sprzeciwu maleńkiego państwa litewskiego i zmuszenia go do ustępstw. Będzie to - zdaniem pisma - ten sam "pochód na Kowno" zaaprobowany i usankcjonowany "oświeconą opinją całego świata. Opinja publiczna Związku sowieckiego w dalszym ciągu stoi na tym stanowisku, że sporne zagadnienie wileńszczyzny nie może być rozwiązane inaczej, jak tylko na drodze bezpośredniego porozumienia między Polską a Litwą. Ponieważ nota rządu polskiego bierze pod uwagę to lub inne sposoby przymusu, których objektem ma być Litwa, nie może ona rozwiać wielkiej obawy o dzieło pokoju, którą wywołały ostatnie wiadomości z nad brzegów Niemna i Wisły.

IZWIESTJA z 30/XI. w art.wst. p.t. "Niebezpieczeństwo nie minęło" omawiają notę cyrkularną rządu polskiego i piszą, że na największą uwagę zasługuje ta część noty, która dotyczy planów rządu polskiego w sprawie porozumienia z Litwą. Dziennik interesuje się tem, jakie są zamiary rządu polskiego na wypadek gdyby Litwa nie zgodziła się na wypełnienie żądania przerwania stanu wojny na warunkach niemożliwych dla niej do przyjęcia; czy rząd polski przypuszcza, że w tym wypadku państwa powinny uciec się wobec Litwy do sankcji, jako strony naruszającej pokój. O ile zaś takie są zamiary rządu polskiego, to czyż podobne zamiary mogą być uważane za słuszną interpretację wyrażenia noty polskiej o duchu pokojowym, z jakim Polska ma zamiar wznowić przyjazne stosunki z Litwą. Polska pragnie uciec się do współdziałania mocarstw, aby uzyskać ustalenie "dobrych stosunków" z Litwą. Takie postawienie sprawy oznacza żądanie zastosowania gwałtu w

w tej lub innej formie wobec Litwy, celem zmuszenia jej do uznania zaboru Wilna i przyjęcia polskich warunków likwidacji konfliktu. Jest to formuła, pokrywająca najbardziej agresywną politykę. Następnie autor pisze, że nota rządu polskiego nie wyjaśnia wielu spraw, które rząd polski powinien był wyjaśnić. W szczególności nie wyjaśnia nota pogłosek o przygotowaniach agentów polskich do wywołania "powstania" na Litwie w celu obalenia obecnego rządu i zastąpienia go innym o orjentacji polskiej, oraz o przywołaniu na pomoc polskich sił zbrojnych.

W nocie polskiej nie powiedziano, że Polska nietylko pragnie ustalić normalne stosunki z Łotwą, lecz gotowa jest w tym celu wyzyskać jedynie pokojowe normalne drogi. W rezultacie dziennik stwierdza, że nota polska nie daje podstaw do uspokojenia sowieckiej opinji publicznej.

IZWIESTJA z 30/XI. zamieszczają art. ryskiego koresp. Borysowa, który pisze, że wiadomości z Kowna i Wilna są mało pocieszające i pod ich wpływem przerażenie zaczyna obejmować polityczne koła na Łotwie.

Obawy znajdują też swój oddźwięk w sztabach armji państw bałtyckich. Autor przytacza wyjątek z art. prof. Herbaczewskiego, który pisał, że Wilno jest punktem strategocznym Polski, osłabiającym Warszawę, dla Litwy zaś sprawą dumy narodowej, dlatego byłoby absurdem przypuszczać, że Polska mogłaby zwrócić Wilno bez konwencji wojskowej. Prof. Herbaczewski radzi litewskiemu Sztabowi generalnemu porozumieć się w sprawie Wilna bezpośrednio z Marszałkiem Piłsudskim. W kołach politycznych Litwy uważają, że rząd Woldemarasa doszedł do przekonania, iż niebezpieczeństwo ze strony P. ski jest wielkie. Liczą się ta poważnie z możliwością wyzyskania przez Polskę emigrantów w celach agresywnych przeciw Litwie. Rząd uważa, że sytuacja międzynarodowa jest dla Litwy bardzo niepomyślna i dlatego niezbędna jest wewnętrzna konsolidacja.

NOTATKI Z POLITYKI ZAGRANICZNEJ.

IZWIESTJA z 29/XI. Kor. ryski Borysow omawia kryzys rządowy w Estonji. Kor. uważa, że zmiana gabinetu w Estonji nie pociągnie za sobą zmiany polityki w stosunku do polityki poprzedniego gabinetu. Ustosunkowanie partyj politycznych w parlamencie jest tego rodzaju, że możliwość zjednoczenia się partyj, pragnących wnieść na porządek dnia widoczną, nie mówiąc już o radykalnej zmianie polityki, - jest bardzo problematyczna.

PRAWDA z 29/XI. omawia sytuację polityczną Rumunji. Autor sądzi, że liberali zmuszeni będą poczynić wielkie ustępstwa, aby uniknąć całkowitego rozbicia. Caraniści żądają w dziedzinie polityki zagr. uwzględnienia interesów włościaństwa. Autor przewiduje zmianę frankofilskiej orjentacji obecnego rządu, związanego jego zdaniem z kapitałem francuskim, i zwraca uwagę, że opozycja w rozmowach z partją rządzącą nie wysuwa sprawy ks. Karola, co wskazuje, iż kwestja ta traktowana była jako "straszak" na liberałów.

IZWIESTJA z 30/XI. donoszą o podpisaniu 29. listopada traktatu gwarancyjnego między Afganistanem i Persją. Pos. Sow. w Afganistanie, p. Stark oświadczył przedstawicielowi Pata, że narody ZSRR. z radością powitają ten traktat. Zawarcie tego traktatu stanowi ostatnie ogniwo traktatów pomiędzy Afganistanem Persją i ZSRR.

IZWIESTJA z 30/XI. donoszą, że Kalinin w mowie na Zjeździe półn.-kaukaskiej konf. part. oświadczył, że z punktu widzenia zdrowego s[illegible]su, obecnie napaści kapitalistów na ZSRR,

3. ŻYCIE PARTYJNE.

STOSUNKI W SOWIECKIEJ PARTJI KOMUNISTYCZNEJ

"IZWIESTJA CIK ZSSR" z dn. 27/11 ogłasza mowę prezesa C.K.K. partji p.Jarosławskiego, wygłoszoną na plenum XVI gubernjalnej konferencji partyjnej w Moskwie. W części dotyczącej stosunków w partji p.Jarosławski oświadczył, że XIV zjazd odbyty w roku 1926 przeszedł pod znakiem łagodnego stosunku większości partyjnej do opozycji. P.p.Trocki, Zinowjew, Kamieniew weszli nawet w skład biura politycznego partji. Wszyscy inni opozycjoniści zachowali swe stanowiska partyjne i sowieckie. Opozycja nadużyła jednak zaufania partji. Rozpoczęła ona dyskusję, przystąpiła do organizacji drukarni nielegalnych. Na opozycji ciąży odpowiedzialność za to, że C.K. partji zmuszony został do zastosowania środków represyjnych. Opozycja odpowiedzialna jest za wykluczenie 600 opozycjonistów z partji. Rząd sowiecki został zmuszony przez opozycję do zastosowania środków represyjnych. Opozycja oskarża większość partyjną o korzystanie z metod GPU. Korzystanie to ma rzeczywiście miejsce, rząd sowiecki sądzi jednak, że GPU jest organem dyktatury proletarjackiej i posiada prawo obrony tej dyktatury. Nikt nie był wykluczony z partji za poglądy opozycyjne. Wszystkie wykluczenia nastąpiły jako odpowiedź na konkretne czyny przeciwsowieckie opozycji. Statut partji nie został ani w jednym wypadku złamany przez większość partyjną. Niebezpieczeństwo akcji opozycyjnej polega przedewszystkiem na rozwiązywaniu sił czynników kontr-rewolucyjnych. Opozycja odpowiedzialna jest za to, że w Moskwie rozpowszechniane są ulotki, które na równi z protestem przeciwko wykluczeniu p.p.Trockiego i Zinowjewa z partji zawierają hasła w rodzaju: "Precz z karą śmierci", "Precz z GPU", "Niech żyje demokracja robotnicza", "Niech żyje wolność słowa i zebrań". Dnia 14-go listopada r.b. 31 przywódców opozycji zwróciło się do C.K. z deklaracją. W odpowiedzi na tą deklarację oświadczyły władze partyjne, że tylko bezwzględna likwidacja akcji opozycyjnej doprowadzić może do pojednania pomiędzy opozycją a większością partji.

W dalszym ciągu swego przemówienia oświadczył p.Jarosławski, że w wyniku rewizji, przeprowadzonej w papierach zmarłego p.Joffe w komisarjacie ludowym spraw zagranicznych oraz w C.K. partji stwierdzono, że brał on udział w akcji opozycyjnej i, między innemi, był organizatorem nielegalnego "Czerwonego Krzyża" opozycyjnego, organizacji, która miała przychodzić z pomocą wykluczonym z partji opozycjonistom. Przechodząc następnie do akcji opozycji na prowincji powiedział p.Jarosławski, że akcja ta jest zwykłą kontr-rewolucją. Były komisarz ludowy spraw wewnętrznych RSFSR p.Biełoborodow oświadczył w Swierdłowsku, że "frakcja stalinowska zawarła przymierze z socjalistami-rewolucjonistami", organizacja opozycyjna w Berdyczowie występuje otwarcie pod nazwą "leninowskiej partji komunistycznej" - L.K.P. - zamiast związkowej partji komunistycznej - W.K.P. W ciągu swego przemówienia przytoczył p.Jarosławski głos ugrupowania opozycyjnego "sapronowców" w sprawie stosunków w partji. Zwolennicy tego ugrupowania uważają, że związkowa partja komunistyczna zdradziła sprawę proletarjatu i jest właściwie "rosyjskim Gomindanem". Za jedynych reprezentantów komunizmu uważają zwolennicy p.Sapronowa wykluczonych z partji opozycjonistów.

W ostatnich słowach swego przemówienia oświadczył p.Jarosławski, że XV zjazd partji powinien doprowadzić do całkowitej klęski organizacyjnej opozycji.

Po przemówieniu tem powzięła gubernjalna konferencja partyjna uchwałę aprobującą całkowicie politykę C.K. i C.K.K. partji a potępiającą akcję opozycji.

"KOMMUNIST" z dn. 25/11 /Charków/ ogłasza oświadczenie pracownika państwowej fabryki mebli w Odesie Kuzmienko, który wstąpił do partji na podstawie dokonywanego obecnie "poboru leninowskiego" nowych członków partji. W oświadczeniu tem podaje Kuzmienko do wiadomości członków partji, że opozycjoniści odescy z niejakim Edelmanem na czele odradzali mu wstępowania w skład partji, mówiąc, że należy zaczekać ukończenia obrad XV zjazdu partji, po tych obradach nastąpić może bowiem rozłam w partji.

"SOWETSKIJ JUG" z dn. 15/11 /Rostów nad Donem/ ogłasza szereg urywków z przemówień opozycjonistów podczas "dyskusji" partyjnej w Rostowie nad Donem. Z głosów tych wynika, że opozycja zaprzecza jakoby dążyła ona do rozłamu w partji. Według opozycji rozłam w partji jest celem "stalinowskiego komitetu centralnego partji". Opozycjoniści skarżą się na stosunki panujące w sowieckich związkach zawodowych, potępiają politykę rządu sowieckiego w sprawie długów Rosji carskiej, wskazują na panujący w ZSRR kryzys mieszkaniowy, oświadczają, że państwo sowieckie jest właściwie "państwem kułaków", i że w bliskiej przyszłości "międzynarodówka" będzie hymnem "kułaków". Zdaniem opozycji rząd sowiecki popiera kułaków więcej, niż "biedotę" wiejską. W wielu wypadkach protestowali opozycjoniści w Rostowie przeciwko wykluczeniu p.p.Trockiego i Zinowjewa z partji, powołując się na zasługi rewolucyjne tych działaczów. Ze strony opozycji podkreślano jednocześnie chęć dojścia do porozumienia, wskazywano, że obecnie jest opozycja mniejszością, będzie jednak niebawem większością partji.

4. SPRAWY NARODOWOSCIOWE.

BIAŁORUSIZACJA W OKREGU HOMELSKIM

"ZWIEZDA" z dn. 19/11 /Mińsk/ donosi, że prezydjum C.K.W. sowietów BSRR zatwierdził opracowany przez komisję narodowościową prezydjum C.K.W. plan białorusizacji instytucyj sowieckich w okręgu Homelskim. Urzędy administracyjne i sądowe mają dokonać białorusizacji swej przed 1-ym listopada 1928 roku. Białorusizacja instytucyj opieki społecznej, poczty, organizacyj spółdzielczych i instytucyj wojskowych powinna być zakończona dnia 1-go lipca 1929 roku. Białorusizacja wszystkich innych instytucyj i urzędów sowieckich oraz szkolnictwa sowieckiego w okręgu Homelskim ma być przeprowadzona w ciągu 3-ch lat.

"SAWIECKAJA BIEŁARUS" z dn. 15/11 /Mińsk/ podaje, że w celu zjednoczenia kulturalnego białorusinów, mieszkańców Moskwy, utworzony będzie w Moskwie białoruski klub kulturalny. Liczba mieszkańców Moskwy, zaliczających się do narodowości białoruskiej, sięga 15 tysięcy osób.

POLITYKA NARODOWOSCIOWA RZADU USRR

"KOMMUNIST" z dn. 25/11 /Charków/ ogłasza uchwałę rady narodowości ZSRR w sprawie polityki narodowościowej rządu USRR. Na podstawie danych, zakomunikowanych przez C.K.W. USRR, rada narodowości ZSRR uznała, że rząd Ukrainy sowieckiej dołożył należnych starań w celu urzeczywistnienia ukrainizacji, osiągnięcia rozwoju ukraińskiej kultury narodowej oraz zabezpieczenia praw mniejszości narodowych. Jednocześnie poruszyła rada narodowości ZSRR kwestję zabezpieczenia praw narodowościowych i kulturalnych ukraińców, tworzących mniejszość narodową w granicach ZSRR poza granicami ukraińskiej republiki sowieckiej.

UTWORY PUSZKINA W JĘZYKU UKRAIŃSKIM

IBIDEM podaje, że ukraińskie sowieckie wydawnictwo państwowe wydało utwory Puszkina w języku ukraińskim.

5. YCIE GOSPODARCZE.

WYNIKI ROKU GOSPODARCZEGO W ZAGŁĘBIU DONIECKIM

"EKONOMICZESKAJA ZIZN" z dn. 26/11 donosi, że prezydjum państwowej komisji planowej ZSRR wysłuchało sprawozdania p.Łomowa o wynikach eksploatacji kopalni Donieckiego zagłębia węglowego w 1926/27 roku gospodarczym. Pismo nie podaje żadnych liczb co do ogólnej ilości wydobytego węgla, twierdzi jedynie, że produkcja rzeczywista zagłębia wyniosła 98,2% produkcji projektowanej. Koszta produkcji przekroczyły koszta projektowane o 9 kopiejek na jednej tonie węgla i wyniosły 10 rubli 97 kopiejek na tonę. W celu obniżenia kosztów produkcji w przyszłości projektowana jest racjonalizacja produkcji. Opracowany został projekt, według którego w 1927/28 roku gospodarczym koszta produkcji obniżone być mają do 10 rubli 44 kopiejek na tonie, zaś w roku 1931/32 osiągnąć mają poziomu 9 rubli 97 kopiejek na tonę. Jednocześnie projektowane jest stopniowe zwiększenie się produkcji, która przynieść ma w 1927/28 roku gospodarczym 19,4 miljonów ton ze starych kopalni zagłębia Donieckiego, 3,4 miljonów ton z nowych kopalni starego zagłębia oraz 0,1 miljonów ton z kopalni t.zw. nowego zagłębia Donieckiego.

PRZEMYSŁ SAMOCHODOWY W ZSRR

IBIDEM omawia sytuację przemysłu samochodowego w ZSRR. W celu poparcia rozwoju tego przemysłu istnieje w RSFSR towarzystwo "Awtodor". Budowa samochodów nie należy do celów tego towarzystwa, które pragnie jedynie zwrócić uwagę społeczeństwa sowieckiego na konieczność rozwoju tej gałęzi przemysłu i dostosowania dróg RSFSR do samochodowych środków transportowych.

Według danych, ogłoszonych na plenum C.K. związku zawodowego pracowników transportowych, w ubiegłym roku gospodarczym stwierdzono pewne pogorszenie się ogólnych warunków transportu samochodowego w ZSRR. Liczba samochodów powiększyła się, co prawda, z 20,634 do 21,038, lecz stan maszyn uległ naogół pogorszeniu. 77,9% wszystkich samochodów będących w posiadaniu ZSRR stanowią ~~77,9%~~ własność instytucyj państwowych, 6,6% - własność organizacyj spółdzielczych, 15,5% - własność osób prywatnych. Liczba samochodów, będących w posiadaniu osób prywatnych, wzrasta stopniowo. W najbliższym czasie projektowane jest urządzenie drugiej fabryki budowy samochodów w ZSRR.

WYDAJNOSC PRACY A PŁACE ROBOTNICZE

IBIDEM z dn. 29/11 omawia w artykule wstępnym wydajność pracy robotników przemysłu sowieckiego. Pismo stwierdza, że mała wydajność ta jest głównym powodem niskiego poziomu płac. Wobec tego należy przyłożyć wszystkich starań aby osiągnąć jednocześnie zwiększenia się wydajności pracy w sowieckich zakładach przemysłowych oraz równoległego zwiększenia się płac robotniczych. Zwiększenie się wydajności pracy powinno jednak przewyższyć zwiększenie się płac robotniczych. Należy dołożyć starań, aby płace zarobkowe robotników przemysłu sowieckiego wzrosły w ciągu bieżącego roku gospodarczego przeciętnie o 6% w porównaniu z rokiem ubiegłym, wydajność pracy powinna być jednocześnie powiększona o 12,6%.

10. NOTATKI I INFORMACJE.

80-LECIE EX CESARZOWEJ MARJI TEODOROWNY
Zamieszkała w Kopenhadze wdowa po cesarzu Aleksandrze III ex cesarzowa Marja Teodorówna obchodziła dnia 27-go listopada r.b. swe 80-lecie. Z okazji tej rocznicy wydała rosyjska monarchistyczna prasa emigracyjna we Francji i państwach Bałkańskich specjalne wydania w całości lub częściowo poświęcone cesarzowej.

"NOWOJE WREMIA" z dn. 27/11 /Białogród, pismo monarchistyczne zwolenników w.ks. Mikołaja Mikołajewicza/ donosi, że synod biskupi rosyjskiej cerkwi prawosławnej na emigracji wystosował do b.cesarzowej Marji Teodorówny specjalne orędzie z powodu jej 80-lecia.

IBIDEM ogłasza również pismo wiernopoddańcze do b.cesarzowej, podpisane przez przedstawicieli wszystkich odłamów rosyjskiej emigracji monarchistycznej w Jugosławji.

"WOZROŻDENJE" z dn. 29/11 /Paryż, pismo o kierunku umiarkowano-monarchistycznym/ donosi, że w Paryżu odbyło się z powodu 80-lecia b. cesarzowej kilka akademji, na których przemawiali: p.p.Trepow, Witte, Lubimow, Krupieński, hr.Kokowcew, gen.Spirydowicz i inni.

ZAJŚCIE NA GRANICY FINLANDZKIEJ
"IZWIESTJA CIK ZSSR" z dn. 24/11 podaje, że czterech uzbrojonych osobników usiłowało przekroczyć granicę sowiecką ze strony finlandzkiej. Żołnierz sowieckiej straży granicznej Korobicyn, który usiłował przeszkodzić tym osobnikom, został przez nich zabity. Po zabójstwie Korobicyna wrócili sprawcy tego mordu na terytorjum finlandzkie.

SPRZEDAŻ KOSZTOWNOŚCI CARSKICH
"RUL" z dn. 1/12 /Berlin, pismo demokratyczne/ donosi, że jubiler londyński Snowman kupił od skarbu sowieckiego szereg byłych kosztowności carskich w liczbie 80 przedmiotów. Wśród kupionych przez Snowmana rzeczy znajduje się zegar b.cesarzowej Aleksandry Teodorówny, posąg Buddy z Ermitażu leningradzkiego, kielich złoty z soboru św. Izaaka w Leningradzie i t.p.

ZWOLNIENIE P.SZCZEPICHINEJ
IBIDEM podaje, że p.Szczepichina, która dokonała zamachu rewolwerowego na życie jednego z urzędników konsulatu sowieckiego w Paryżu zwolniona została z więzienia wskutek wyroku sądu paryskiego, który, skazując ją na 2 lata więzienia, zawiesił jednocześnie wykonanie wyroku.

OTWARCIE XV ZJAZDU ZWIĄZKOWEJ PARTJI KOMUNISTYCZNEJ
"SIEGODNIA WIECZEROM" z dn. 1-go grudnia /Ryga, pismo demokratyczne/ podaje z Moskwy o otwarciu XV zjazdu sowieckiej związkowej partji komunistycznej.

ODWOŁANIE POSŁA TURECKIEGO
"IZWIESTJA CIK ZSSR" z dn. 29/11 donosi o odwołaniu posła tureckiego p.Zekiai-beja z Moskwy. Były poseł opuścił Moskwę i wyjechał do Turcji.